

Reforma školstva v období slovenského štátu

Židovské školstvo

ĽUBICA KÁZMEROVÁ

Vyučovanie v pracovnom tábore
Zdroj: Slovenský národný archív

DOI: <https://doi.org/10.31577/historia.2019.18.3.7>

Krátko po vzniku Slovenského štátu začalo Ministerstvo školstva a národnej osvety (MŠaNO) realizovať zámer zverejnený vo vyhlásení vlády autonómnej slovenskej krajiny – reformu školstva. Celý školský systém mal byť zreformovaný po stránke ideologickej a štrukturálnej. Zmeny v školskom systéme sa začali reformou stredného školstva v roku 1939. V polovici júla, v čase keď MŠaNO zabezpečovalo reformu stredného školstva, vydalo okrem iných nariadení aj obežník č. II/31-1939. V ňom režim slovenského štátu prejavoval postoj voči židovskému obyvateľstvu. MŠaNO ním nariaďovalo všetkým riaditeľstvám stredných škôl a učiteľských ústavov, aby v školskom roku 1939/1940 obmedzili prijímanie židovských záujemcov o štúdium na 4 % z celkového počtu žiakov prvej triedy (ročníka).¹

Vzdelávanie židovskej populácie obmedzoval aj zákon č. 333/1939 Sl. z. Pre židovské náboženské obce z neho vyplývala

povinnosť žiadať pre svojich zamestnancov, teda aj učiteľov, povolenie, aby ich mohli zamestnať. Žiadosti posielala Ústredňa Židov ministerstvu vnútra a Ústrednému úradu práce. Častá zamietavá odpoveď následne komplikovala situáciu štandardného chodu výučby v židovských školách.²

V školskom roku 1939/1940 vstúpil do platnosti zákon č. 308/1940 Sl. z. o ľudových školách. Už návrh znenia zákona v § 4, odstavci (6) sa zaoberal financovaním vzdelávania židovských školopovinných detí. Podľa neho osobné a vecné výdavky spojené s vyučovaním mala hradiť príslušná židovská obec. Štát predpokladal, že získa finančné prostriedky po prijatí zákona o ľudových školách ak „*židovskí učitelia nebudú dostávať viacej platy alebo plat dopĺňujúce štátne podpory zo štátnej pokladnice. Osobný náklad na židovské ľudové školy činil K.s. 1, 798 602. Ďalšia úspora plynie*

zo sníženia stavu tried a je vyčíslená na Ks 645. 480.“³

S postupným zvyšovaním represí zo strany režimu voči celej židovskej populácii vzrastal význam ich vlastných škôl. Židovské náboženské obce sa usilovali zabezpečiť vzdelávanie všetkým vekovým kategóriám žiakov a aj tým, ktorí v dôsledku represí prichádzali zo škôl väčšinového obyvateľstva. Tak sa rozširoval počet tried a učiteľov v existujúcich židovských školách. Situáciu v židovskom školstve výrazne zmenilo nariadenie prezídia MŠaNO z 28. augusta 1940 č. 47/1940-prez. Ním sa prikazovalo riaditeľstvám meštianskych a stredných škôl, rektorátom a dekanstvám vysokých škôl a tiež školským inšpektorátom vylúčiť Židov zo všetkých škôl a učebných ústavov, okrem škôl ľudových a zakazovali im aj súkromné vyučovanie.

V októbri 1940 minister Jozef Sivák hodnotil prvý školský rok zvereného rezor-